

Bijlage: Meetmethodiek Fossiel

In opdracht van de Ministeries van Financiën en Buitenlandse Zaken heeft ADSB in samenwerking met een externe consultant een meetmethodiek fossiel uitgewerkt. Het doel van de methodiek is meer inzicht te krijgen in het fossiele aandeel van de verzekeringsportefeuille. Allereerst worden de drie brandstoftypen (kolen, olie en gas) omschreven en op welke wijze (conventioneel, onconventioneel) deze gewonnen kunnen worden. Vervolgens worden de waardeketens in kaart gebracht en de scope. Ten slotte worden de drie stappen van de methodiek omschreven.

Type brandstoffen en winningsmethodiek

De meetmethodiek maakt onderscheid maakt verschil tussen drie verschillende type fossiele brandstoffen (kolen, aardolie en aardgas).

Kolen

Grofweg gezien bestaan er twee soorten kolen: (1) thermische kolen en (2) metallurgische kolen. Thermische kolen worden met name gebruikt om elektriciteit op te wekken. Dit type kolen heeft een lagere energiewaarde en een hoog percentage water. Metallurgische kolen hebben een hogere energiewaarde en een lager percentage water. Dit type kolen wordt vooral gebruikt in de ijzer-, aluminium-, staal en cementindustrie. In de literatuur wordt er geen onderscheid gemaakt tussen winningsmethoden, en ADSB maakt derhalve geen onderscheid bij kolen op onconventioneel en conventioneel gewonnen methodes. Zoals eerder toegezegd in de Kamer is er geen ekv-steun meer mogelijk voor (thermische) kolenprojecten.

Olie

Olie bestaat uit een mengsel van koolwaterstoffen die door chemische verwerking gescheiden worden in fracties. Conventioneel gewonnen oliën worden uit de grond gepompt met behulp van pompinstallaties. Bij onconventionele methoden vindt eerst fracking¹ van het gesteente plaats. Ook wordt de winning van olie uit teerzand gezien als onconventioneel. Tijdens het Algemeen Overleg van 19 november 2020 is aan de Kamer toegezegd dat er geen ekv-steun meer aan fracking-projecten plaatsvindt. Na de raffinage van onconventioneel gewonnen olie is er echter geen onderscheid meer aan te brengen tussen olie die op conventionele en op onconventionele wijze is gewonnen. In de waardeketen kan er daardoor onduidelijkheid ontstaan over de herkomst van de brandstof. Voor transacties voor de winning van olie waarbij sprake is van het routinematig affakkelen van gas (routine flaring) geldt al langer dat deze niet in verzekering worden genomen op grond van het Nederlandse mvo-beleid.

Gas

Gas is een samenstelling van verschillende gasvormige koolwaterstoffen. Gas wordt bij voorkeur in gasleidingen vervoerd omdat dit het minste energie kost. Wanneer dit niet mogelijk is wordt gas onder grote druk samengeperst tot (cng), of gekoeld tot zeer lage temperaturen waardoor het vloeibaar wordt (lng). Er wordt onderscheid gemaakt tussen conventionele- en onconventionele winningsmethodes. Bij onconventionele methodes wordt gebruik gemaakt van fracking. Zoals hierboven beschreven verleent ADSB geen ekv-steun aan fracking-projecten. Na winning van gas is onconventioneel gewonnen gas is niet te onderscheiden van conventioneel gewonnen gas.

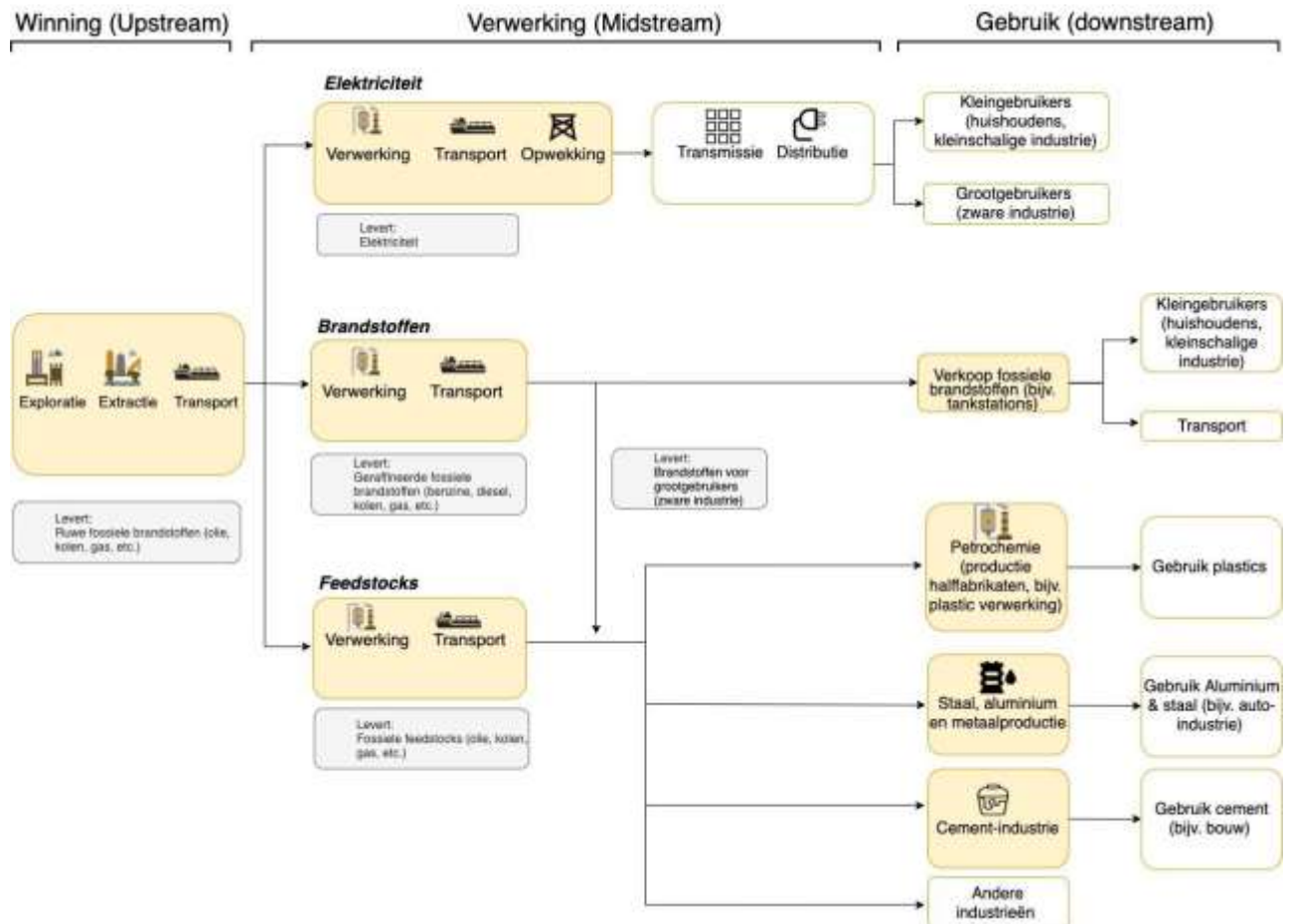
Waardeketen

Er zijn verschillende fases in de fossiele waardeketen, waarmee de meetmethodiek rekening houdt: de winningsfase (upstream), verwerkingsfase (midstream) en de gebruiksfase (downstream). Upstream omvat activiteiten om ruwe grondstoffen te winnen en aan te leveren aan de verwerkingseenheden. Het gaat om de exploratie en winning van olie, kolen en gas, tot en met het vervoer van deze ruwe producten naar de verwerkingsinstallaties. De midstream productie betreft alle activiteiten voor de verwerking van ruwe grondstoffen tot geraffineerde fossiele brandstoffen, elektriciteit en fossiele feedstocks², tot en met het vervoer in bulk van deze geraffineerde fossiele producten naar de gebruikers of distributeurs. De downstream betreffen het eindgebruik, door de brandstoffen ofwel te verbranden dan wel in te zetten als fossiele feedstock.

¹ Bij fracking worden onder grote druk water, zand en chemicaliën in een boorput gepompt. Hierbij worden kleine explosies veroorzaakt, die leiden tot "gangetjes" in de gesteentes en hierdoor komen fossiele brandstoffen vrij uit gesteente.

² Fossiele feedstocks worden niet verbrand in het productieproces. Voorbeelden van fossiele feedstocks zijn cokes (uit kolen) in de metaalsector naphtha (uit olie) en polymeren in de petrochemische sector.

Onderstaand figuur bevat een gesimplificeerd overzicht van de fossiele waardeketens, en de verschillende onderdelen die als fossiel worden geclassificeerd (geel gearceerd). De meetmethodiek classificeert een transactie als fossiel-gerelateerde transactie als volgt: "Een fossiel-gerelateerde transactie draagt potentieel bij aan (ofwel: faciliteert) één of meerdere onderdelen van de fossiele waardeketens van minstens één van de drie fossiele brandstoffen en feedstocks, te weten kolen, olie, en gas."

Scope/Reikwijdte:

Samenvattend worden de volgende onderdelen meegenomen in de scope:

Upstream waardeketen:

De volledige upstream wordt als fossiel aangemerkt. Dit betekent dat de exploratie en winning van fossiele brandstoffen, en ook het transport van ruwe grondstof naar verwerkingseenheden als fossiel geclassificeerd worden.

Midstream waardeketen:

In het midstream- en downstream gedeelte van de waardeketen wordt onderscheid gemaakt tussen elektriciteitsopwekking, fossiele brandstoffen en feedstocks. Bij de verwerking (midstream) wordt bij elektriciteit alle verwerking, transport en opwekking als fossiel geclassificeerd, mits de elektriciteit middels fossiele brandstoffen wordt opgewekt (bijv. fossiel gestookte elektriciteitscentrales). Verder is raffinage, verwerking, distributie en bulktransport als fossiel te classificeren. Ten slotte zijn voor de feedstocks raffinage, verwerking en verkoop als fossiel geclassificeerd.

Downstream waardeketen (gebruik):

Bij het downstream gedeelte worden de volgende activiteiten als fossiel gedefinieerd: verkoop van geraffineerde fossiele brandstoffen aan consumenten en bedrijven (door bijvoorbeeld tankstations). Verder wordt de toepassing van feedstock in een aantal industriële processen als fossiel geclassificeerd. Dit zijn de petrochemische industrie (tot en met productie van

halffabricaten en niet het gebruik van de halffabricaten van de plastic-verwerkingsindustrie), de staal, aluminium en metaalindustrie (tot en met de productie van staal, aluminium en metalen en niet het gebruik van staal, aluminium en metaal) en de cementindustrie (tot en met productie van cement en niet het gebruik van cement).

Met het definiëren en het in kaart brengen van het aandeel fossiel, loopt ADSB vooruit op de discussie binnen de EU over een grijze taxonomie. Tegelijkertijd zijn verschillende instellingen bezig om hun bijdrage aan de fossiele sector in kaart te brengen. Bovenstaande methodiek is vergeleken met de methodiek van andere stakeholders. In de toekomst zullen evaluaties van de methodiek plaatsvinden. Eventuele ontwikkelingen op het gebied van een grijze taxonomie in EU-verband zullen hierin mee worden genomen.

Procesbeschrijving

Bovenstaande methodiek wordt in de praktijk door ADSB op de volgende manier toegepast. De methode volgt drie stappen: het screeningsproces, gevolgd door de classificatie en de differentiatie.

In de eerste stap wordt een screening gemaakt van transacties die redelijkerwijs fossiel-gerelateerd zijn. Transacties worden hierbij ingedeeld in directe, indirecte en niet fossiel-gerelateerde transacties. Directe fossiel-gerelateerde transacties zijn transacties die waarvan het product of de dienst enkel in te zetten is ten bate van fossiele waardeketens (bijv. een olietanker) of goederen en diensten die door de eerste afnemer/gebruiker binnen de fossiele waardeketens worden ingezet. Bij indirecte fossiel-gerelateerde transacties is het verband tussen de transactie en fossiele waardeketens minder direct, maar wel aantoonbaar. Het gaat hier om algemene goederen en diensten die ten bate komen aan een debiteur waardoor de fossiele industrie gestimuleerd wordt (bijvoorbeeld goederen of diensten die ten bate komen aan een infrastructuurproject waar de fossiele sector een belang in heeft). Bij indirecte fossiel-gerelateerde transacties kan bijvoorbeeld gekeken worden naar het percentage van de balans (indien bekend) van de debiteur of de eindgebruiker aan de fossiele waardeketen gekoppeld kan worden. Niet fossiel-gerelateerde transacties zijn transacties waarbij er redelijkerwijs geen verband is met de onderdelen van de fossiele waardeketen.

In de tweede stap wordt de classificatie van de transacties met behulp van de NACE-coderingen vastgelegd. Een NACE-code is een statistische classificatie van economische activiteiten die wordt gebruikt binnen de Europese Unie. Om onderscheid te maken tussen de verschillende fases van de waardeketen (upstream, midstream en downstream) wordt gebruik gemaakt van twee NACE codes: een hoofd- en subsector. Ter illustratie: de levering van compressoren aan een olieraffinaderij zou de volgende twee NACE coderingen krijgen: 06.01 (olie) en 19.20 (oil refining).

In de derde stap worden de transacties gedifferentieerd. Dit gebeurt op basis van de gehele waardeketen en niet op basis van een sub-stap. Op deze manier wordt het transport van bijvoorbeeld lng gerelateerd aan de waardeketen waarin de transactie zich bevindt.

- Een fossiel gerelateerde transactie die onderdeel is van de 'fossiele waardeketen kolen' wordt hierdoor namelijk geassocieerd als een transactie met een zware potentiële bijdrage aan klimaatverandering.
- Een fossiel gerelateerde transactie die onderdeel is van de 'fossiele waardeketen olie' wordt geassocieerd als een middelzware potentiële bijdrage aan klimaatverandering
- Een fossiel gerelateerde transactie die onderdeel is van de 'fossiele waardeketen gas' wordt geassocieerd als een matige potentiële bijdrage aan klimaatverandering